

„ me liebe seer voorsichtige goede vrienden en naburen /
 „ onse Heere God bevolen. Geschreben tot Delf den
 „ 24 Octob. anno 1576. Onderstond geschreben H. C.
 „ goedgamslige vrienden de Staten 's Lands van Hol-
 „ land. En noch lager / en t'haerlieder ordonnantie on-
 „ dertekent by my / en was ondertekent A. Genits. De
 „ superscriptie was / Erentfeste / Eersame / liebe / be-
 „ sondere goede vrienden / de acht Capiteinen van de
 „ schutterpe en bozgerpe der stad Utrecht.

Desen brief ontfangen en gelesen zijnde / hadde so vele krachts / dat oorzbaer gebonden werde de selve dooz de acht Capiteinen van de bozgerpe te doen beantwoorden / want sy hreeden het opseggen der saubegarden en paspoorten seer / dooz dien meest alle de Geestlijke pachthoven waren onder saubegarde / en sy sagen dat des Coninx soldaten haer niet alleen niet en beschermden / maer ook selfs hen-lieden tracteerden offe vbanden en rebellen des Coninx waren. Waerom met consent der Magistraten daer op geantwoozd wierde in deser manieren :

Wint-
 woorde
 van de
 acht boz-
 ger Hoop-
 luiden
 van Ul-
 recht aen
 de Sta-
 ten van
 Hol-
 land.

Edele / Drome / Erentfeste / Eersame / Wijse / Dis-
 crete Heeren / Wy hebben H. L. missive van den
 24 deser aen ons geschreben / ontfangen / en den inhoud
 van dien (na dien die by ons Overigheid geopend
 was) wel verstaen. En bedanken H. C. seer dienste-
 lijck van de goede gunste en affectie / die H. C. daer in
 en in uwre boozgaende missive betoont t'onswaert te
 dragen. En voegen H. C. daer op booz antwoorde /
 dat wy ons laten dunken dat H. C. uit diverse argu-
 menten wel hebt kommen verstaen / dat wy geenfins
 den Spangiaerden noch haer-luider hobeerdig noch
 overdadig goubernement favoriscende zijn / so nte-
 mand van alle de Staten van 't gehele Heerland /
 hem altyds en van 't beginne meer tegens den selven
 Spangiaerden / en den Hertog van Alba haer-luider
 hooft gestelt heeft / van de Staten / Stad / Steden
 en Landen van Utrecht / als onder anderen wel heeft
 mogen bliken / so wel in 't weigeren van den hon-
 dersien / twintigsten / en tiende permingen / als in 't su-
 stineren van 't proces van den selven Staten / Stad en
 Steden / obermits de boozf weigeringe by den boozf
 Hertog van Alba met onbehoorlijke maniere was
 doen moberen / en in 't appelleren aen de Coninklijke
 Majesteit onsen aldergenadigsten Heere van de niette-
 ge en onrechtveerdige sententie by den selven Hertog
 tegens hen-luiden gegeven / om welke appellatie en
 cassatie van de boozf sententie te vervolgen / de boozf
 Staten seker haer-luider Commissaris den tijd van
 ses jaren / t'haer-lieder onspreekelijke kosten in Span-
 gien gehouden / en de boozf sake ten uit-einde toe ver-
 volgt hebben / also dat de boozf Staten / Stad en
 Steden / om de vryheid en welbaert van haer-luider
 Waderland booz te staen / dihtwils gewoest zijn op
 't point / niet alleen van allen haren vryheden en pri-
 vilegien te berliefen / maer ook van kij en goed be-
 rooft / en boozs ganschelijck geruineert en in de grond
 bedozben te woorden / daer van hem en onsluiden God
 almachtig miraculeuselijck bewaert heeft / so sy van
 geen andere Staten of Landen gesecondeert of by-
 gestaen werden / sulks dat H. C. haer wel verskert
 behoren te houden / dat niemand van den onsen den
 Spangiaerden toegedaen is / noch reden heeft om
 toegedaen te wesen : maer dat by ons Overigheid
 booz een tijd getemporiseert is / verstaen wy geschied
 te zijn om meerder inconbementen te schoutwen. Pa-
 dien van nu de saken also gelegen zijn / dat de Genera-
 le Staten niet alleen geneigt zijn tot een generale pa-
 rificatie / maer ook tot exterminatie van de boozfzwe-
 ven Spangiaerden / sonder nochtans eenige berande-
 ringe te doen van d'oude Catholijke Religie / en obe-
 dientie die sy de Coninklijke Majesteit schuldigh sijn /
 so is 't dat de Staten van den Lande van Utrecht / en
 daer in den anderen Generale Staten van desen
 Nederlanden consozm gemacht / en haerluider Com-
 missarissen tot Bussel wesende / last gegeven heb-
 ben ons daer op metten anderen Generalen Staten

in communicatie te treden / gelijck sy gedaen hebben /
 niet twijffelende al 't gene by henluiden gehandelt
 en getraceert sal werden / en sal strecken tot eere van
 God almachtig / dienst van sijne Majesteit / rust /
 vrede / eendzachtigheid / en welbaert van sijne Lan-
 den. Want so wy verstaen / hebben mijn Heeren van
 den Rade van State van sijne Majesteit / by den sel-
 ven totten Goubernemente van desen Landen geoz-
 donneert / en de Generale Staten eenige gecom-
 mitteert / die metten Gedeputeerden van d'excelen-
 tie van den Prince van Orangien H. C. en den Staten
 van Zeeland / nopende de boozfzweven pacificatie
 sullen tracteren / en mogelijk alrede getraceert heb-
 ben / bertrouwende op God almachtig datter wat
 vrechtbaers uitgericht sal werden / daer naer wy ons
 denken te reguleren. So wy en de Staten van den
 Lande van Utrecht / na dat wy kommen bemerkten niet
 anders en begeren dan een goede vaste en gedurige
 peys en eenigheid tuffen de Generale Staten van
 desen Landen met H. C. gemacht te werden / en
 goede nabuerschap met H. C. te onderhouden / so wy
 boozmaels plegen te doen / onberkozt altijd de booz-
 fzeven twe pointen / verhopende ook vastelijck dat
 de boozfzweven Staten Generael hozeelijck middel
 sullen soeken / dat wy van de vrese van 't Casteel ber-
 loft sullen werden / en dat middelretijd onse Overig-
 heid hen also versien sullen / dat wy metter hulpe
 Gods daer van onbeschadigt sullen bliuen. Edele /
 Drome / Erentfeste / Eersame / Wijse en discrete Hee-
 ren / wy bidden H. C. desen ten besten te willen nemen /
 en God almachtig H. C. te willen sparen in lange
 welbarende salige gesontheid. Geschreben tot Utrecht
 den lesten Octobris 1576.

Win hebben voren verstaelt dat den peys en vrede
 24 article van den selven vrede so werd de Heere Prin-
 ce van Orangien wederom gestelt in alle sijne Lan-
 den / gerechtigheden en heerlijkheden die sy in Frank-
 rijk hadde / mitsgaders het Prinsdom van Oran-
 gien / &c. Waerom die van Orangien die hare Ge-
 deputeerde aen den Prince booznoemt sonden / om van
 hare saken te spreken en handelen / maer de selve ko-
 mende ober Dimmegen / sijn aldaer aengehouden en
 gebankelijck gestelt / en werden hen aldaer hare in-
 structie-brieven en bescheid afgenomen. Van de Hee-
 re van Hierges wesende te dier tijd binnen Bernem-
 en hebbende het goubernement mede ober Gelder-
 land / t selve verstaen hebbende / heeftse terstond nitte
 gebankenisfe doen ontslaen / hare brieven en bescheid
 ongebitreert wederom ter handen doen stellen / en seer
 beleefdelijcken doen tracteren / en hen-luiden ook pas-
 poorte verleent / om by en onbehindert by den Prince
 van Orangien te mogen reisen / en hare saken verrich-
 ten. Hier uit heeft de boozf Prince oozsake genomt
 aen den booznoemden Heere van Hierges te schrijben
 den nabolgenden bzief.

(F. 161.)
 De Ge-
 depute-
 erde van Or-
 angien
 tot
 Dime-
 gen
 geban-
 den door
 den Hee-
 re van
 Hierges
 ontfa-
 gen.

Mijn Heere / onlanks sijn alster aengekomen dize
 van mijn ondersaten van Orangien / die mijn
 particulierlijck vertelt hebben wat hun tot Dimmegen
 wederbaren is / en so die zedert dooz uwen middelle
 sijn by gelaten en eerlijcken onthaelt gewoorden / so
 hebbe ik niet kommen laten H. C. daer van hert-
 grondelijcken te bedanken / alleen bedzoeft zijnde dat
 desen woosten en bedzoefden tijd my genen beteren
 middel en geeft sulks te erkennen met wederzijdi-
 ge vrydschap en dienst / so ik wel wensche en de
 reden bereischt. Maer naerdien het Gode belieft on-
 se sonden dooz sulke wegen te straffen / en dat d'in-
 strumenten der heroerten / oneentgheden / en inlandse
 oozlogten in plaetse van onderzoekt te werden / met ge-
 mene bewilliginge van allen vromen luden / niet doen
 dan oogmerkelijcken aentwaffen / moet men sulks al-
 les de boozfentighede Godes toelaten / die alles be-
 leiden sal t'zijnder eere en ten berozvenden uitende.
 Ondertuffchen kan sy niet nalaten in het boozf gaen
 u dit woozd te seggen / hoe wel ik niet en twijffle / dat
 booz

De
 Prins
 schrijben
 aen den
 Heer
 van
 Hierges

door den voorzietigen en goeden raad der Heeren en Gouverneurs van derwaers-ober / alles so wijselijck sal beleid werden / dat dese beroerten onlank nleutoelijck ontsaen / geluchelijck sullen konnen bezediget en tot eenen gewenschten vrede eintelijck gebracht werden / nochtans so lange als ten aensien van eene hzemde Partie / wesende qualijck geaffectioneert tot die van deser sijde / en so hoogmoedig en dertel / men het roer buiten sijnen ouden en wettelijcken loop stieren sal / bestaende in de hys autoziteit der Staten / geknocht in alle goed vertrouwen en eenigheid met hun Prince / en dat onder schijn van den afwesenden Hoofde te believen / qualijck zijnde ondersicht van den Staet en ontmoetingen / men sal willen de vryheid des lichaems verdrucken / is grote lijks te vresen dat in plaetse van remedie de schade steeds vermeerderen sal / en dat van een beroerte gestadelijck meer nieuwe ontsaen sullen / welke eintelijck 't Hoofde van zijn voornemen misleiden sullen / en 't gantsche lichaem ten verderbe brengen. Tot welken op metten anderen Heeren (die de macht en autoriteit hebben / indien u geen verstand en wijsheid ontzreekt) tijdelijck moet voorzien / so vele in u is / insicht nemende op de onsekerheid en veranderinge der fortune / en ontmoetingen deser wereld / welke God naer zijn behagen verhest en vernederd / de menschen beleid en doet dienen tot getuigenisse van zijn rechtvaardigheid / naer welke hy dikwijlen die alle te lange en onwaerdige verdruckinge zijns volks dooz seer haestige verwandeling en veranderingen onberhoopt verplicht. 't Welck oorzak is dat die / welke t allen tijden hen hebben willen handhaben in state en geheijck den haet des volx outgaen / mits ook den oogmerkelijcken en haestigen ondergank toegevoegt met een algemeinen spot en smaed van hun tegendeel / hen nemmermeer hebben vertrouwt op de gunst en voorspoed der fortune / min hum so verze begehven tot hun particuliere voozderinge / dat ze ten aensien van dien hebben willen buiten reden den groten en machtigen believen. Maer rondelijcken wandelende en in goeder conscientie / sonder te vresen eenige ongenade / hebben hen dooz hum eenig gewin hunder daden voozgesteld / de eere Godes en behoudnisse des gemeines en der menschen / bestaende in recht / gerechtigheid en wettelijcke vryheid / in welken is den waren en gerechten dienste des Princen / gemerktdat om de algemene behoudnisse alle koningen / Princen en Magistraten geschapen sijn / en verheben op den trap daer ze hum bebinden. Ist so dat op Heeren met een algemeen verdrag (sonder misleidinge d'een tegen den anderen en sonder particuliere waken op te soeken) desen selbigen doet volgt / ik en twijffele geenins of dit onwoeder der ellenden sal dooz Godes genade tot uwer euwigen lofen eere haestelijck veranderen in een sachte vrede en eenigheid / mits welken God sal gebiend wesen / den Conink geert / en een pegelijck in zijn recht behouden / daer ter contrarie somen den begonnen weg verbolgt / en datmen onder schijn van den Conink niet te willen mishagen / hoe wel hy afwesende is / en qualijck onderricht werd van 't gene geschied / men langer duldet en toestaet de dertelheiden en tyranie der Spangiaerden / moogt wel verzekert wesen / dat met het algemeen verderf des lands op ober u haeld den haet en algemeinen bloek des volks / en de rechtmatige waken Godes. En is daer toenoch te vermoeden dat den Conink eintelijck geboelende zijne Schatten uitgeput / zijn patrimonie bedorven / de bloeme zijnder ondersaten vergaen / en zijne voornaemste stercken verstoekt / verstoort wesen sal / en hem sal willen waken ober die gene / welke 't bewind gehad hebben der saken / en hem so qualijcken berichte / en niet in tijds by geboeglijcken en wettelijcken middelen sulken verderf voozkomen hebben. Sulks ik / mits den plicht en goede genegenheid die ik u en den Vaderlande altyds toegebragen hebbe / en welke op dooz desen uwen nieuwen band uwer beoeftheid verwerder hebt / hebbe u wel

dese willen toeschrijven / u biddende deses goede insicht te nemen en ten besten te duiden. Want op moogt anders verzekert wesen / dat alle de brieven en discoursen die op houden moogt of senden totten volke / vruchteloos zijn sullen / so langen tijd dat een weder blijkelijck sien sal / dat d'uitkomsten niet obern en komen met so vele schone belasten en woorden van dese goedertierenheid / sachtmoedigheid en goedheid / nadien daer geen so simpelen mensch en is / die dooz sijn oogen siende hoe en met wat uitterste en onverdriegelijcke dertelheid en werdbheid dese hzemdelingen hen hunden en Bondgeboden in deser oorloge handelen / of hy kan lichtelijck begripen / wat onsinigheid en dolheid die te verwachten hebben die hen opentelijck tegen en vrandlijck zijn getweest / naer dien selfs hum alle dertelheid / moerwille en rebelheid niet alleen gedozloft zijn buiten alle straffe / maer selfs ontfangen werden als dooz des Majesteits dienst : en ter contrarie die / van den Lande alleen t'beraad der saken verzoeken de t'samontomste der Generale Staten / om een goede ordze te stellen onder des Coninks autoziteit / en so vele onheplen te voozkomen / sulks werd gehouden dooz ondienst / rebelheid en schuld van gequetster Majesteit / een sake die op selfs dooz u goed oordeel en sonderlinge voozsichtigheid / neffens d'onvermijdelijcke getuigenisse uwer conscientie siet en klaerlijck merkt niet lange te konnen bestaen / of sal dooz Godes rechtvaardig oordeel tot sich trecken een algemene ellende en verderf. En mits ik u kenne so wijs / verstandig en bescheiden / vergeselschapt met een liefde tot het gemene beste / so dat onnodig is u eenige grote vertooringe dies aengaende te doen / so sal ik desen eindigen / neffens mijne hertelijcke gebiedenisse aen u goede gratien / God biddende u mijn Heere te verlenen een lang en goed leven. Beschreven tot Middellburg den drie-en-twintigsten Augusti 1576. Onder stond u goede vrend. Ondertekent Guillem de Nassau. Popschrift was. Aen mijn Heere / mijn Heere den Baron van Hierges / &c.

Op sullen hier noch by voegen de brieven die de voozze Heere Prince van Orangien / en Staten van Holland gesonden hebben aende Staten van 't Hertogdomme van Gelderland / en eenige van de principaelste steden van dien. Des Princen brief was luidende als volgt :

De Prince van Orangien / Grave van Nassau / &c. Heere en Baron van Breda / van Dieft / &c. Edele / hzome / wijse / discrete / liebe besondere / Al ist sake dat een jegelijcken genoeg bekend en openbaer is / met welker trouwe / neerstigheid / blijt en arbeid wy van ober etlijke jaren / ons en al wat in onser macht was / hebben gebruikt om onse gemene Vaderland te mogen verlossen uit de smadelijcke dienstbaerheid en slavernije daer de Spaense natie / mitsgaders haren quaedwilligen aenhang / ons alle gelijck pijnnden onder te brengen : nochtans so is der verdruckers en tyzammen beide listigheid en geweld so groot getweest / dat ze de sommige met slinke en onwaerachtige aengebdingen oberredet / sommige met enkel geweld en vzeigementen verfschijkt hebben / in sulker voegen / dat de goetwillige liefhebers des Vaderlands menige of haer gantsch stil gehonden / sonder haer goede genegenheid te openbaren / of ook ons metter daed hebben wedergestaen / onse voornemen gepoogt vrandlijcker wijze te beletten : maer nu is dooz Godes genade en onuitsprekelijcke barmhertigheid de sake daer toe gekomen / dat eens jegelijcks ogen geopend zijn / en dat tyzannisch en schrikelijck geweld der gemene vranden en uitherrse onderdruckers onses Vaderlands genoeg gekent en schier gebroken wese / nu vooztaen nemand zijne goetwilligheid en geneigde gesinheid tot zijnen Vaderlande / mits vrese of scherdenken mag of behoord langer verdoogen te houden.

Des Princen van Orangien schrijven aen den Staten van Gelderland.